

УКРАЇНА, ДОНБАС, ЗОНА АТО,
СЕКТОР «А», ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

2015 РІК
СЕРПЕНЬ

Помочитися на ногу.

Він лежав на спині, розкинувши руки. Очі дивилися на голе, без натяку на рятівну хмаринку небо. Круглі голівки соняхів не дуже захищали від нещадних променів. У соняшникових заростях парило від землі. Тягнуло чимось густим, дихати було важко. Але хтозна — раптом це його самого кидає в жар. Інфекція напевне вже бере своє, проникла всередину, захопила, сковує рухи, перекриває дихальні шляхи, паморочить голову.

Звідси й всі оці марення, фантазії про чудодійну людську сечу.

Він не пригадував уже, хто й коли радив попісяти на свіжу рану, якщо під рукою нема інших засобів убити інфекцію. Мовляв, сеча корисна, природний антисептик. Навіть чув аргумент, смішний та вбивчий водночас. Про зміїну отруту. Змія кусає, часто від того миттєва смерть. Але ж змії розводять у спеціальних місцях, аби доїти, мов корів. Тільки корови дають молоко, а змії — отруту. З неї роблять ліки, рятують життя. У тому числі — вкушених. Отже, казали в підсумку, зміїна отрута й людська сеча — продукт живих організмів. Значить, правильне застосування йвилікує ті самі вражені організми.

Звісно, це маячня. Марення пораненого, який не годен рухатися на своїх двоох. Ліва нога, на яку страшно дивитися і нараз її залишки чомусь притягали, прико-

ували, гіпнотизували, генерувала вже не гострий — тупий біль. Ще зі спортшколи він знав: ліва в нього поштовхова, як у більшості. І тренер радив на це зважати.

Ліва й зачепила ту гадську розтяжку в ріденькій лісосмузі.

Треба було, обливаючись огидним смердючим потом, переповзти мінне поле й лишитися живим. Погоня зупинилася, коли йому вдалося побачити перед собою міну, відкопати, затамувавши подих, відповісти чимдалі. Й витратити три останні кулі з «макарова». Вибух оглушив, присипав грудками сухої землі.

Потому лежав нерухомо, розпластавшись у невисокій, випаленій серпневим сонцем ковилі. Рахував до ста, потім ще раз до ста, ще, ще, ще, аж після десятої сотні ризикнув висунути голову, подати ознаки життя. Вид довкола відкривався широкий, нічого не затуляло огляд, тож він не побачив переслідувачів. Але розгледів, дуже далеко, ген за обрієм темнувату рухому точку.

Обриси своєї автівки теж побачив — перекинулася на бік, правими колесами догори. Йому — знов-таки дивом — удалося вибратися через праві дверцята. Спорт полишив два роки тому. Які там змагання — спершу Майдан, відразу потім війна... Та натреноване з раннього дитинства тіло швидко все згадало. М'язи працювали самі, він лише слухався їх, віддався рухам, що рятували життя.

Думай швидше...

Повзти назад до «рендж ровера» — помилка. Навіть якщо машина на ходу, в чому він сумнівався, її напевне замінували. Просто так, про всяк випадок. Хтось інший, цікавий вирішить оглянути джип — і все, попався.

Тому дороги назад нема. Від коліс доведеться відмовитися. Тільки вперед, через мінне поле, неквапом, без поспіху, черепащачими темпами.

Цей довгий день не міг весь час дивувати, підтримувати, грати на боці втікача. Дива скінчилися в лісо-смузі. Коли він видихнув, вітер рясний піт, котрий промочив, немов весняним дощиком. І втратив пильність, дозволив собі на якусь мить розслабитися. Непомічену розтяжку списав на шалену, пекельну втому.

Хоча виправдання таке собі. Нема різниці, чому раптом зловив гаву. Знову врятували рефлекс, далися ознаки спортивні дитинство, отрочтво та юність. Поштовхова нога немов рятувалася сама, відчайдушно використавши останній шанс. Підкинула його в повітря, та разом прийняла на себе осколки гранати.

Якби тепер поранений з відчаю й надумав спробувати той самий народний метод, навряд чи вийшло б. Він нічого не пив уже третю добу, природна рідина виходила з потом, мочитися нічим. Навіть хоч би й було — все одно довелось б дуже сильно постаратися, крутитися вужем, аби струмінь бодай частково оросив пошматовану ногу. Втікач зважав, щоб рана не забруднилася. Намагався повзти на правому боці, а коли втомлювався й перевертався на живіт, старався хоч якось тримати вражену кінцівку далі від пилу й бруду.

Абияк розірвана зелена футболка трохи зупинила кров, та погано захищала величезну рану. Камуфляжний кітель для медичних цілей не годився — рукави не вдалося відірвати ні руками, ні зубами. Спека прискорювала розвиток інфекції, тож уже вчора, коли температура трошки спала й війнув сухенький вітерець, він уловив ніздрями легкий запах гниття.

Він утратив орієнтир, остаточно збився зі шляху, не уявляв, куди повзе вже третю добу. Але щойно замаячили соняшникові зарості — наддав, з останніх сил забрався під захист соняхів, нагнув та зламав один, виколупав брудними нігтями незрілі насінини. На-

бив ними рота, мовби смакував делікатесом. Бо шлунок навіть зелені ще зернята приймав вдячніше, ніж хробаків.

Поранений спробував їх із відчаю. Так само наслухався рік тому історій про військових, що виходили з ворожих котлів, переховувалися й не загинули з голоду саме завдяки земляним черв'якам. Змусив себе проковтнути одного, подолавши огиду й заплющивши очі. Вивернуло майже відразу, й довелося перебивати біль у шлунку жуванням зеленого листа. Користі теж мало, але принаймні не мучили шлункові спазми.

І ось втікач, натоптавши живіт недозрілим насінням, проповз ще зо два десятки метрів у невідомому напрямку. Коли заморився — перекотився на спину. Ні про що, крім гниючої посіченої ноги, думати не міг. Й поміркувавши байдуже про слабку перспективу окропити рану власною сечею, перейнявся іншим: як довго ще житиме в соняшниках і як швидко гангрена полізе далі, вище вже освоєних заразою володінь.

А отже, скільки йому ще лишилося жити на цьому світі.

Потім укотре втратив свідомість, потрапивши на межу між сном та реальністю. Так само раптово виринувши в цей світ, спершу вирішив — марення, галюцинації. Але остаточно отямившись, напорошив вуха й враз дійшло: не здалося, десь поряд справді чуто людські голоси.

Він перевернувся на живіт, застогнав крізь зуби, запрацював ліктями — посунув на звуки. Незабаром став чути чіткіше, голосніше, вже розбирав слова. Двоє чоловіків, говорили російською. Мова на Донбасі нічого не значить, тут російською однаково балакають і сепаратисти, і ті, хто за Україну. Насправді він за три доби вже дійшов до того стану, коли не заморочуються подібними темами. Хай нарветься на сепарський

патруль чи їхніх посіпак. Нехай повернуть його назад, туди, звідки вирвався.

Він цінний кадр. Його негайно передадуть у госпіталь, напевне прийде наказ робити все, аби врятувати полоненому життя. Він знадобиться для обміну, на нього реально поміняти важливого російського полоненого. Він готовий здатися — і байдуже, як це виглядатиме. Він утомився, виснажився, йому треба відновитися, набратися сил. Аж тоді він готовий *gratis* далі. Він ще має план порятунку.

Голоси наблизилися до нього — чи він до голосів, хтозна.

Уже не стримував себе — закричав голосно. Принаймні, так здалося, бо ж насправді з горла вилітали хрипкі нерозбірливі звуки. Боячись, що не почують, він запрацював ліктями сильніше, збиваючи їх через сукно камуфляжної куртки об грудки сухої землі, кричав, а насправді — стогнав у русі. Вкладаючи в стогін увесь біль з пораненої закривавленої й зовсім уже неслухняної лівої ноги.

І нарешті його почули.

— А ти ж міг не дожити, Хмаро.

— Чесно? Мені на той момент було фіолетово. Я ж сам озвався. Якби застрелили на місці, не дуже б і хвилювався.

— Ага. Мертві не хвилюються. Мертвих уже нічого не переймає в цьому житті. Шкодуєш, що не грохнули на місці? Хочеш відіграти назад?

— Та ну. Навпаки, тішуся. Мене ж підібрали наші люди. Тобто ті місцеві, хто за нас. Пацан-підліток уже готовий був гепнути мене за сепарську форму. Батько мудро вирішив доставити на блокпост, аби наші розібралися зі мною законно. Ну а потім мене впізна-

ли вже як активного посіпаку російських окупантів. Наші ледве відбили до твого приїзду. Хороший тут народ живе, Ящуре. Патріотичний.

— Оце тебе тішить?

— Так точно.— Владислав Хмара розтягнув у млявій посмішці порепані губи, скривився від різкого болю.— Слухай, давно тебе хотів запитати: чому ти Ящур? Ну дуже дивний позивний.

Високий чорнявий офіцер, якого назвали Ящуром, поправив білий халат, який погано сидів на широких плечах і постійно сповзав.

— Добре тобі, Хмаро. З твоїм прізвищем позивних не треба.

— І все ж.

— Тільки не *Ящур*, лейтенанте, а *Ящір*. Не парся, всі плутають.

— От прям таки й всі...

— Багато хто,— кивнув офіцер.— Ящур — хвороба. Ящір — плазун, викопна істота, яких уже нема. Тобто, Хмаро, такі люди, як-от я, вже давно вимерли. Нас, реліктів, одиниці. Тому нас і цінують.

— Ти помреш від старості, Ящіре. Чи від снайперської кулі. Чи з'їси щось погане й отруїшся. Від чого завгодно помреш — але не від скромності.

— Добре, Хмаро, що до тебе повертається твоє унікальне почуття гумору. Воно тобі знадобиться.

— Воно мені вже знадобилося. Відчикали ногу нижче коліна. Або з гумором сприймати — або ненавидіти всіх довкола. Й зривати злість на кожному, кого побачу. Мені за це нічого не буде, Ящіре. До моєї прикрої поведінки всі довкола ставитимуться з розумінням. Спишуть вибрики на посттравматичний синдром і цим себе заспокоять. А ще,— Хмара підвівся на ліктях, аби влаштуватися на лікарняному ліжку зручніше,— про мене напишуть кілька статей. Знімуть до-

кументальний фільм. Покажуть мене по телевізору. Бач, старичок, як поперло. Всього двадцять вісім років — а вже відоміший за рок-зірку.

Той, хто називав себе Ящіром, неквапом підвівся зі стільця. Пройшов до дверей, визирнув з палати, потім причинив двері щільніше. Взяв із тумбочки біля Хмариного ліжка апельсин. Підкинув плід на широкій долоні. Підхопив складаний швейцарський ніжик китайського виробництва. Нігтем витягнув невеличке лезо, надрізав товсту шкірку.

— Нагострити треба.

Влад промовчав, і Ящір розрізав шкірку глибше. Якийсь час чищення апельсина захопило його. Шкірку акуратно клав на тумбочку, впорався з половиною, раптом щось згадав, зиркнув на пораненого.

— Жарти жартами, Хмаро. Тільки операція,— кивнув на місце під ковдрою, яка прикривала туго забинтовану куксу,— тебе справді врятувала. І про життя кажу, і взагалі. Цю хірург провів удало. Ти ж, лейтенанте, провалив іншу операцію. Свою. Основне завдання не виконав.

— Я евакуювався без допомоги й підтримки. Вирішив діяти на свій страх та ризик. Нагадати чому? — Тепер промовчав Ящір, і Влад сів, підтягнувшись на руках.— Я мусив вивести з селища полонених волонтерів. Одного, точніше одну, молоду жінку, мучили в підвалі на моїх очах. Під ранок вона придумала, як розрізати собі вени, й стекла кров'ю. З мене було досить.

— Ти дав волю почуттям. І провалив основне завдання.— Ящір говорив, чистячи апельсин далі.— У результаті вогневі позиції росіян виявлені не були. По них не завдали удару. Позиція досі обстрілює й накриває наші підрозділи. І даних про місце, де готують російські диверсійні групи, ти теж не маєш. Диверсанти й далі пруть на нашу територію.

— Вони вже другий рік пруть,— нагадав Хмара.

— Таке собі виправдання.

— Я не виправдовуюся. Просто покажи мені кимось підписаний наказ, яким заборонено рятувати життя полоненим волонтерам.

— Не треба, Хмаро. Не тисни на жалість. Не зі мною. Я твій куратор, я тебе рекомендував. Я тебе породив — я тебе і вб'ю, знаєш же приказку.

— О! Ти прийшов мене вбити?

— Не пащекуй, лейтенанте.— Ящір упорався з плодом, розламав апельсин навпіл, одну половинку поклав біля Влада на простирadlo.— За інших обставин ти б уже давав покази слідчому. В нас прискіпливі слідчі, нудні й дотошні. В одному ти правий.— Ящір поклав собі до рота апельсинову дольку, прожував.— Підеш зі служби героєм, а не вилетиш із ганьбою. Усе решта — помилки чи фантазії. Не бути тобі героєм, Хмаро. Не напишуть про тебе ніде, по телевізору не покажуть. Ти розвідник, шпигун, лицар плаща й шпаги. Боєць невидимого фронту. Невидимкою й лишишся. Їж вітаміни, Хмаро. Твоя війна вже скінчилася.